

Problematika mikroplastike: okolje-zdravstveni vidik

Agnes Šömen Joksić

Vsebina

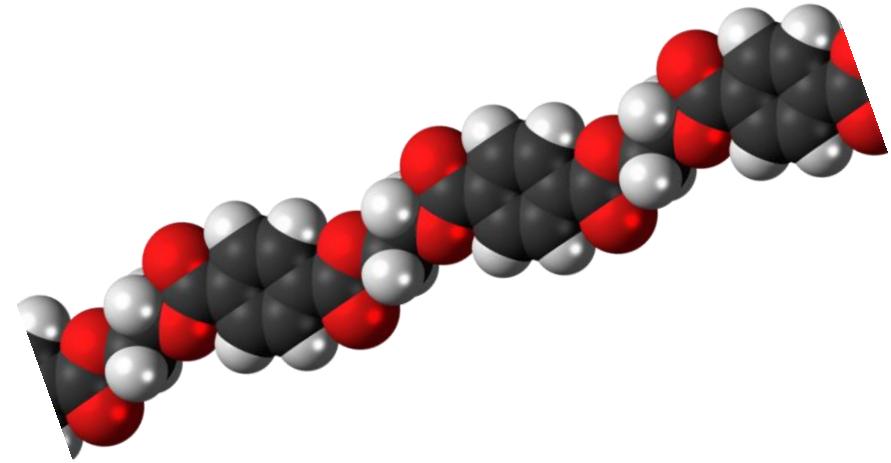
Terminologija in definicije

Kratek pregled stanja

Zakaj je mikroplastika lahko nevarna?

Zakaj lahko predstavlja tveganje (za okolje in zdravje)?

Mikroplastika v kontekstu KV?

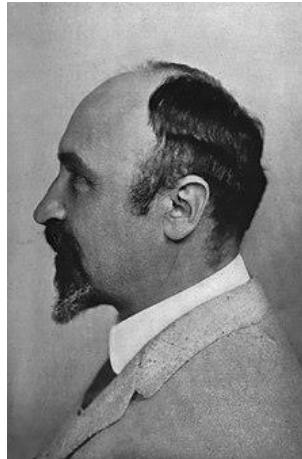
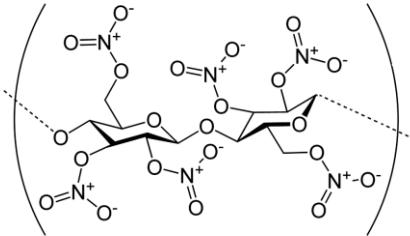
Zelo kratka zgodovina plastike

John Wesley Hyatt, Jr., 1837-1920

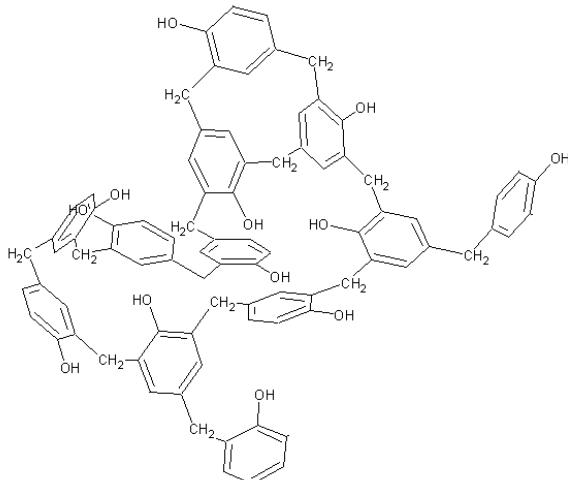
https://en.wikipedia.org/wiki/John_Wesley_Hyatt

Leo Hendrik Baekeland, 1863-1944

<https://collection.science museum group.org.uk/people/cp37108/leo-hendrik-baekeland>

<https://collection.science museum group.org.uk/people/cp37108/leo-hendrik-baekeland>

https://en.wikipedia.org/wiki/Wallace_Carothers

Nekaj definicij: ..mikro (in nano) plastika, MP

"Microplastics are any synthetic solid particle or polymeric matrix, with regular or irregular shape and with size ranging from 1 µm to 5 mm, of either primary or secondary manufacturing origin, which are insoluble in water".

Frias J., Nash R. Microplastics: Finding a consensus on the definition. *Mar. Pollut. Bull.* 2018;138:145–147.

Izraz "mikroplastika" predstavil morski biolog Richard Thompson (Univerza Plymouth, 2004).

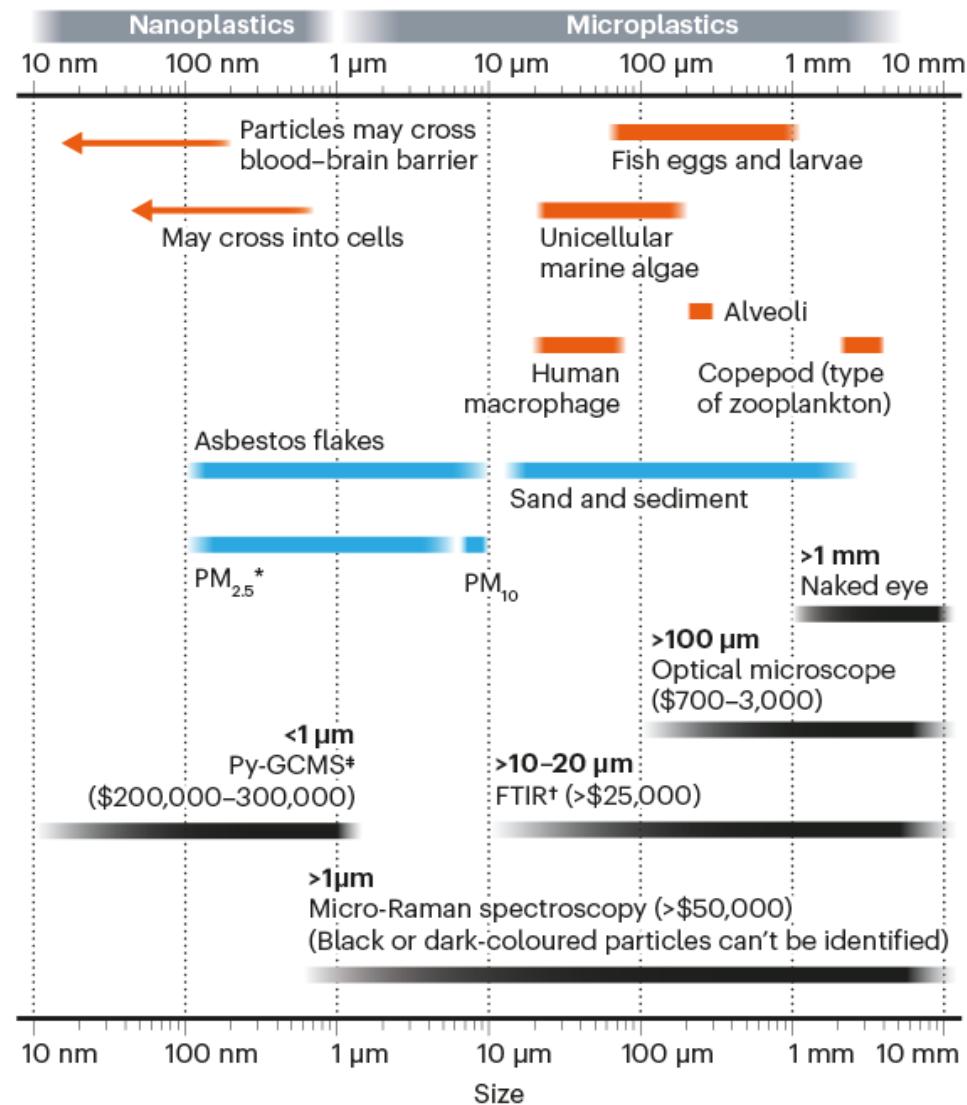

Thompson, R.C., et al., 2004. Lost at sea: where is all the plastic? *Science* 304 (5672), 838.

MICROPLASTICS TO SCALE

Micro- and nanoplastics are of similar size to many biological organisms, and become harder and more expensive to analyse as they get smaller.

— Biological objects — Non-biological particles — Tools for analysis

...primarna in sekundarna mikro plastika

Primarna MP

- Namenska proizvodnja, različen namen in uporaba
- Neposredno sproščanje v okolje

Sekundarna MP

- Posledica razpadanja in fragmentacije večjih delcev oziroma delov polimernega materiala (končna ‚postaja‘ je večinoma morje)

Prirejeno po:
Rochman, C.M. 2020. The story of plastic pollution: From the distant ocean gyres to the global policy stage. *Oceanography* 33(3):60–70

Nevarne lastnosti MP

Sestava

- Ostanki topil, monomerja, iniciatorjev, katalizatorjev
- Stranski produkti polimerizacije
- Aditivi
 - UV stabilizatorji
 - pigmenti
 - vodooodbojne spojine
 - zaviralci gorenja
 - mehčala
 - ojačevala

Izvirna toksičnost

- Se nanaša na monomer
 - Poliuretan (PUR)
 - Poliakrylonitril (PAN)
 - Polivinilklorid (PVC)

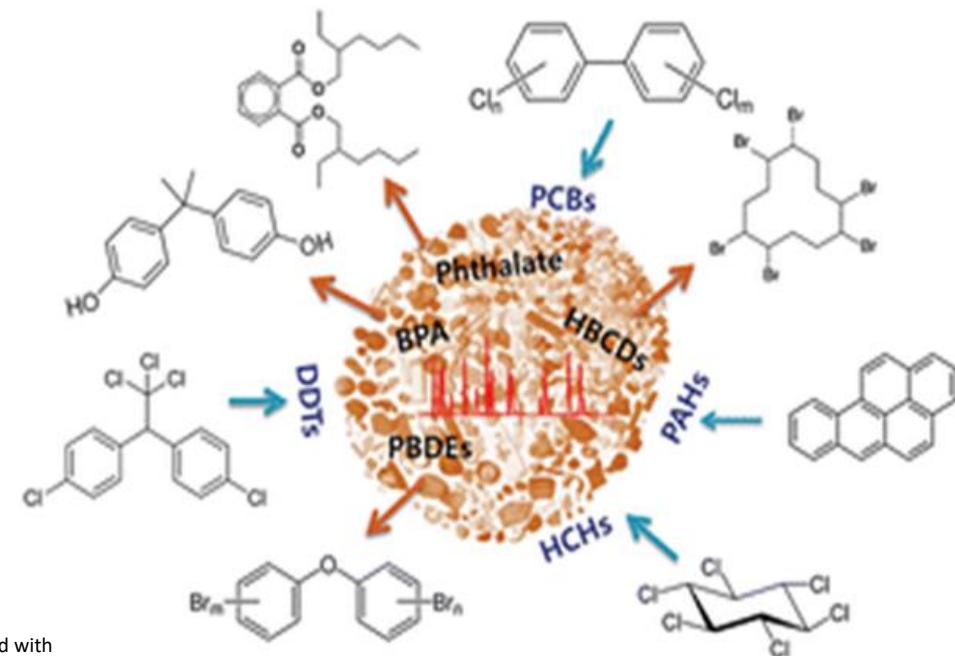

„Naknadna“ toksičnost

- Adsorpcija okoljskih kemikalij; MP kot vektor toksičnih kemikalij (in patogenih mikroorganizmov)
 - Tudi ostala MP (v osnovi nenevarna), npr. polipropilen (PP), polivinilacetat (PVAc), polietilen (PE)

Učinki tudi zaradi „velikosti“

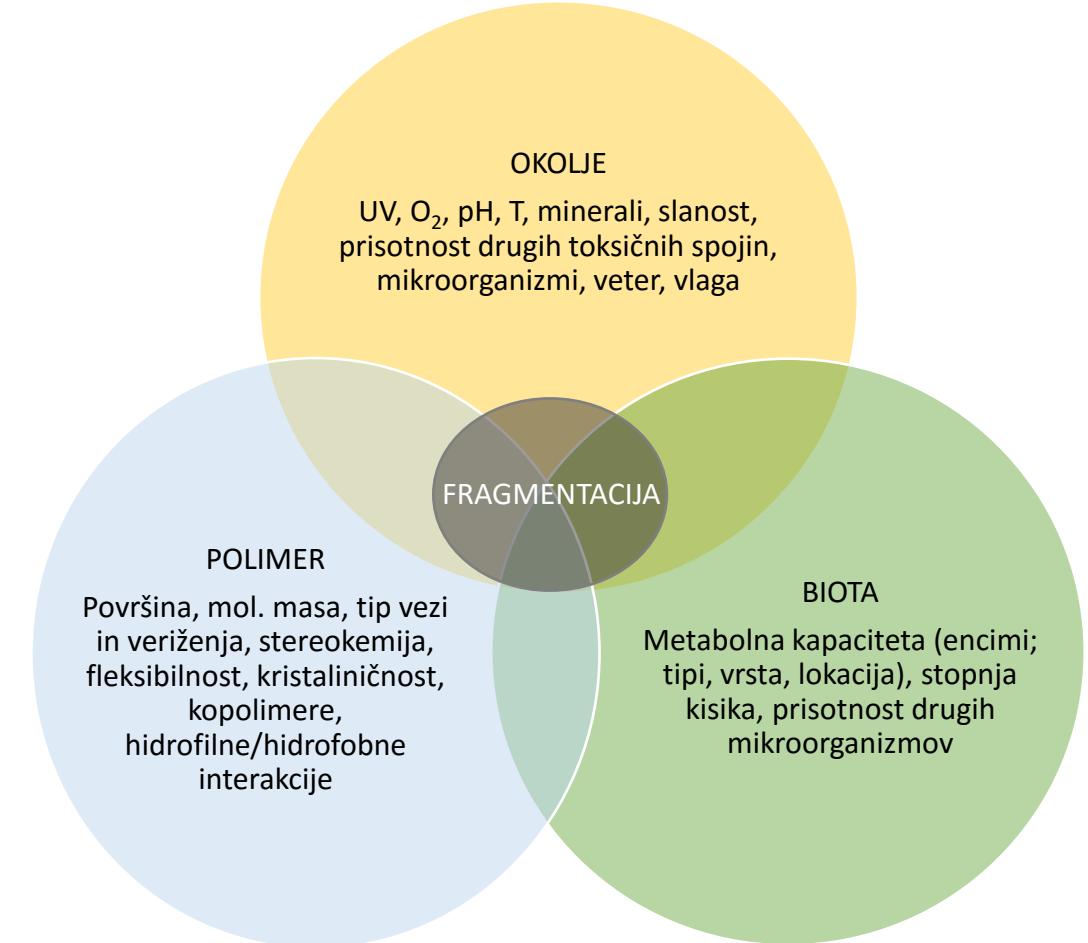
- Analogija z ostalimi okoljskimi mikro (in nano) delci
 - Fizikalna aktivnost – iritacija

Usoda plastike v okolju - preperevanje in fragmentacija ter razširjanje

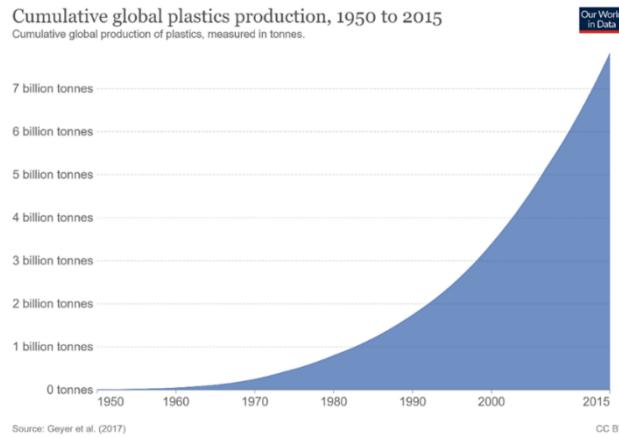
Ključni dejavniki

- Lastnosti polimera
- Pogoji v okolju
- Biotski in abiotksi procesi
- Razpadanje (preperevanje) / agregiranje
- Sorpcija / desorpcija toksičnih kemikalij
- Prehajanje v organizme
- Razširjanje (na velike razdalje)

Posledice

Cumulative global plastics production, 1950 to 2015
Cumulative global production of plastics, measured in tonnes.

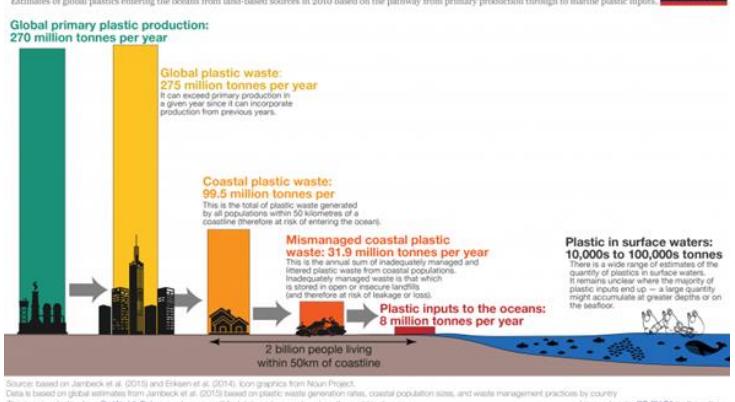

Cumulative Plastic Production since 1960. Calculated as the sum of annual global polymer resin, synthetic fiber, and plastic additive production. Most of this plastic still exists.

Source: Our World in Data (<https://ourworldindata.org/plastic-pollution>)

The pathway by which plastic enters the world's oceans

Our World in Data

Plastinen ?

<https://www.marineconservation.org.au/ocean-plastic-pollution/>

<https://www.surfrider.org/>

Campanale et al., 2020

<https://www.nwf.org/Home/Magazines/National-Wildlife/2019/June-July/Conservation/Ocean-Plastic>

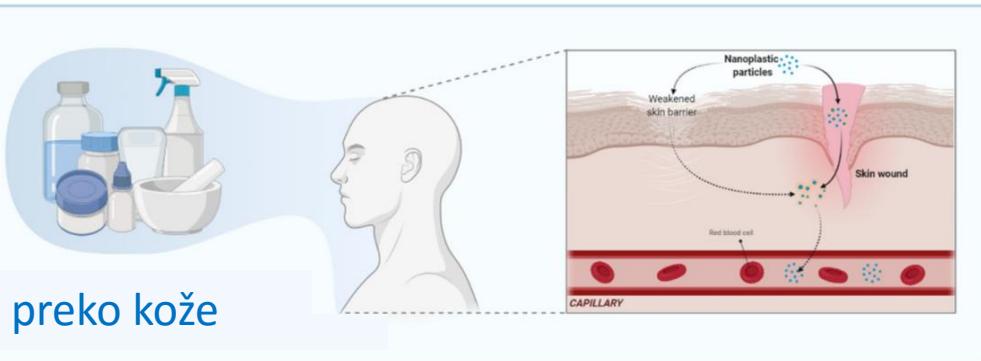
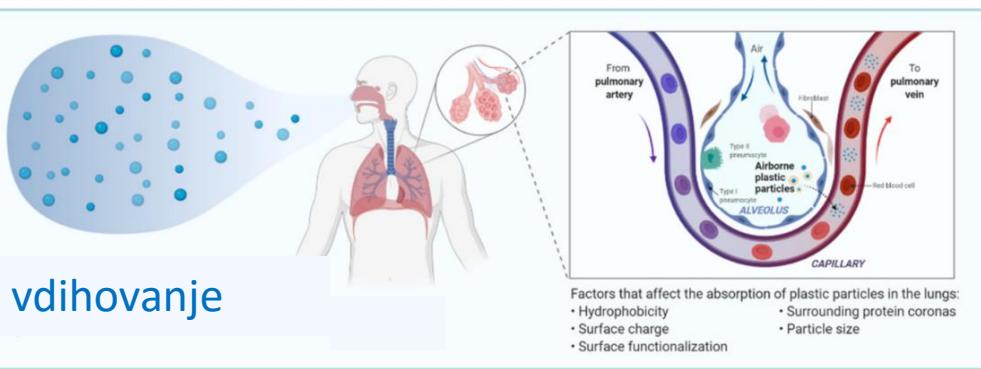
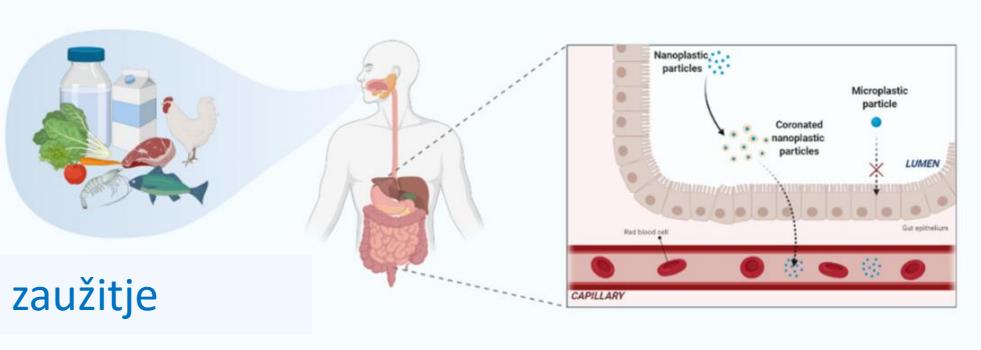

WHAT GOES IN THE OCEAN GOES IN YOU.

RECENT STUDIES ESTIMATE THAT FISH OFF THE WEST COAST INGEST OVER 12,000 TONS OF PLASTIC A YEAR. FIND OUT HOW YOU CAN HELP TURN THE TIDE ON PLASTIC POLLUTION AT WWW.SURFRIDER.ORG/RAP

<https://www.surfrider.org/>

Izpostavljenost človeka in možni učinki

Nekateri razpoložljivi podatki

Toksikološke študije

- In-vivo (miške) (Park et al., 2020; Li et al., 2021)
 - vnetje tankega črevesa
 - zmanjšano število spermijev
 - manjši mladiči
- In-vitro (človeške celice/tkiva) (Koelmans et al., 2021)
 - toksičnost (različni učinki na celično aktivnost)
 - ekstrapolacija izsledkov toksikoloških študij

Redke epi oz. HBM študije

- Raziskave placente (Ragusa et al., 2021)
 - v 4 od 6 vzorcev do 12 delcev MP (možna kontaminacija; neponovljiv eksperiment!)

..... in mnogi manjkajoči...

- Pomanjkljivosti (nezanesljivost) obstoječih?
- Sporadične tox in HBM študije (ni še „zbirke podatkov“)?
- Sinergistični učinek („cocktail“)?
- Usoda v organizmu (ADME)?
- „Benchmarking“ (kot kriterij za primerjanje toksičnih učinkov; varno-nevarno)?
- Analitski izziv (zahteva oprema ≠ rutinsko določanje)?
- Ekstrapolacija ugotovljene izpostavljenosti (in učinkov) na zdravstvene izide?
- Ostali posredni in neposredni o vplivi zaradi motenj bioloških in vitalnih geoloških procesov?

Aksiom KV tudi za mikroplastiko

The screenshot shows the homepage of the website KEMIJSKOVAREN.si. At the top left is the logo featuring a stylized flask with a flower growing from it. Next to it is the text "KEMIJSKOVAREN.si". To the right are three circular icons: one yellow with "TEDEN KEMIJSKE VARNOSTI", one dark with "RAZSTAVA MOJA-TVOJA KEMIJA", and one with two people with the word "ZADNJE". On the far right, the text "ARHIVSKO SPLETNO MESTO" is displayed. Below the header is a navigation bar with links: DOMOV, ZADNJE, KNJIŽNICA, O PROJEKTU, INFO, and KONTAKT. A large orange banner in the center contains the text "PROJEKT KEMIJSKA VARNOST 3" and a description: "Kemijska varnost je stanje takšne uporabe (nevarnih) kemikalij, da je tveganje za zdravje ljudi in okolje čim manjše ter je s tem omogočen trajnostni razvoj.".

© 2009 Ministrstvo za zdravje - Urad RS za kemikalije

„Kemijska varnost je stanje takšne uporabe plastike (koktaila kemikalij), da je tveganje za zdravje ljudi in okolje čim manjše ter je s tem omogočen trajnostni razvoj.“

Za zaključek:

Story of a plastic bottle - Greenpeace

<https://www.youtube.com/watch?v=CLeccbkBZzs>

Viri

Campanale C, et al. *Int. J. Environ. Res. Public Health.* 2020;17(4):1212.

Frias J, Nash R. *Mar. Pollut. Bull.* 2018;138:145-147.

Koelmans AA, et al. *Environ. Sci. Technol.* 2020;54:12307-12315.

Li B, et al. *Chemosphere* 2020;244.

Park EJ, et al. *Toxicol. Lett.* 2020; 324:75-85.

Primpke, S. et al. *Appl. Spectrosc.* 2020; 74:1012–1047. Objavljeno v *Nature*, 593, 2021.

Ragusa A, et al. *Environ. Int.* 2021; 146.

Ritchie H, Roser, M. (2018). Plastic Pollution. *OurWorldInData.org*; (<https://ourworldindata.org/plastic-pollution>)

Rochman CM. *Oceanography* 2020;33(3):60-70

Rochman CM. In: Bergmann M, Gutow L, Klages M. (eds) *Marine Anthropogenic Litter*, Springer, 2015.

Thompson RC, et al. Lost at sea: where is all the plastic? *Science* 2004;304 (5672), 838.

Yee MS-L. *Nanomaterials* 2021;11, 496.